

<https://doi.org/10.52256/2710-3560.2025.99.17>  
УДК 373.2:37.015.311:37.091.33-028.22

**Оксана Сорочинська,**  
кандидат педагогічних наук,  
доцент кафедри теорії та методик дошкільної й інклюзивної освіти,  
Житомирський державний університет імені Івана Франка  
ORCID ID 0000-0003-4823-1089  
sorochynska-o@zu.edu.ua

**Анна Темчук,**  
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,  
спеціальності 012 Дошкільна освіта,  
Житомирський державний університет імені Івана Франка  
ORCID ID 0009-0007-6828-810X  
annatemcuk@gmail.com

## КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ПЛАНУВАННЯ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ БІЗІБОРДІВ

*У статті розглянуто комплексний підхід до планування сенсорного розвитку дітей раннього віку із застосуванням бізібордів як ефективного педагогічного засобу. Автори акцентують на необхідності системної організації сенсорного виховання, що враховує інтеграцію різних методик, індивідуалізацію занять і варіативність дидактичних матеріалів. Досліджено внесок класиків сенсорного виховання (Г. Доман, М. Монтессорі) та сучасних науковців (Н. Грама, Г. Горшкова, А. Турубарова), які обґрунтували значення сенсорного досвіду для раннього розвитку дитини. У статті детально проаналізовано структуру бізібордів, їх багатофункціональність, мультисенсорність, динамічність і можливості адаптації до індивідуальних потреб дітей. Представлено приклади тематичного планування роботи з дошками, орієнтованого на розвиток зору, слуху, дотику, дрібної моторики, мовлення та когнітивної активності. Окреслено основні принципи організації занять: ігрова форма, гнучка структура, інтеграція різних видів діяльності, спостереження за дитиною й адаптація навчальних маршрутів. Також висвітлено методичку поетапного ознайомлення дітей із бізібордом та алгоритм організації дидактичної гри. Звернуто увагу на можливості та обмеження використання бізібордів, зокрема їх переваги у стимулюванні самостійності, логічного мислення та пізнавальної активності дітей, а також ризики монотонності, обмеженої варіативності й відсутності електронних компонентів. Новизна дослідження полягає в обґрунтуванні бізіборду як комплексного педагогічного інструменту, а не лише додаткового дидактичного матеріалу. Отримані результати мають важливе теоретичне та практичне значення для педагогів, вихователів і батьків, які прагнуть цілеспрямовано формувати сенсорний досвід дитини та створювати сприятливе середовище для її гармонійного розвитку та становлення.*

**Ключові слова:** діти раннього віку, сенсорний розвиток, особистісний розвиток, тактильний розвиток, інтерактивна дошка, «Бізіборд», сприйняття, планування, заклад дошкільної освіти.

**Oksana Sorochynska, Anna Temchuk. A comprehensive approach to planning the sensory development of young children using business boards**

*The article considers a comprehensive approach to planning the sensory development of early childhood children using business boards as an effective pedagogical tool. The authors emphasize the need for a systematic organization of sensory education, which takes into account the integration of various methods, individualization of classes and variability of didactic materials. The contribution of the classics of sensory education (G. Doman, M. Montessori) and modern scientists (N. Grama, G. Gorshkova, A. Turubarov), who substantiated the importance of sensory experience for the early development of a child, is studied. The article analyzes in detail the structure of business boards, their multifunctionality, multisensory nature, dynamism and the possibility of adaptation to the individual needs of children. Examples of thematic*

*planning of work with boards focused on the development of vision, hearing, touch, fine motor skills, speech and cognitive activity are presented. The main principles of organizing classes are outlined: a game form, a flexible structure, integration of various types of activities, observation of the child and adaptation of educational routes. The methodology for gradually introducing children to the busiboard and the algorithm for organizing a didactic game are also highlighted. Attention is drawn to the possibilities and limitations of using busiboards, including their advantages in stimulating independence, logical thinking and cognitive activity of children, as well as the risks of monotony, limited variability and the absence of electronic components. The novelty of the study lies in substantiating the busiboard as a comprehensive pedagogical tool, and not just additional didactic material. The results obtained have important theoretical and practical significance for teachers, educators and parents who seek to purposefully shape the sensory experience of the child and create a favorable environment for its harmonious development and formation.*

**Key words:** *early childhood children, sensory development, personal development, tactile development, interactive board, «Busiboard», perception, planning, preschool educational institution.*

**Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями.**

Раннє дитинство – це «золотий вік» для формування особистості дитини, адже саме в цей час наймовірно покращується функціонування органів чуття, які відкривають двері до насиченого та всеохопного сприйняття світу. На становлення цих відчуттів впливає безліч факторів, проте ключовим є характер предметної діяльності, яку освоює дитина, зокрема, взаємодія з дидактичними іграшками. Така гра – це ідеальний плацдарм для сенсорного збагачення. Ні для кого не секрет, що у ранньому віці дитина вбирає нові знання переважно через гру, на відміну від шкільного навчання. Гра є основоположним інструментом розвитку органів чуття дитини, а стрімке зростання виробництва сучасних дидактичних іграшок породжує виклик у правильному відборі та ефективній організації взаємодії дітей із ними. Адже вони повинні стимулювати активність, зацікавлювати властивостями навколишніх предметів та загалом сприяти сенсорному розвитку дитини.

**Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми.**

Засновники системи сенсорного виховання є педагоги минулого О. Декролі, М. Монтесорі й Ф. Фребель. Значний вклад у сенсорний розвиток дошкільнят внесли вітчизняні науковці 70-80-х років минулого століття, серед яких Л. Венгер, О. Венгер, О. Запорожець, О. Пілюгіна. Ключовою ідеєю концепції Л. Венгера є те, що формування та становлення перцептивного акту є основою сенсорного розвитку дітей раннього віку. Саме цілеспрямована поведінка дитини раннього віку, що реалізується як практична діяльність, визначає його сенсорний прогрес у цьому віці. Вона проявляється у здатності дитини з першого року життя знаходити взаємозв'язки між властивостями об'єктів, порівнювати їх із еталоном, виявляти схожості та відмінності, враховуючи одну чи декілька ознак.

Під час вивчення особливостей застосування дошки «Бізіборд» ми зверталися до праць науковців, серед яких В.Н. Борисенко, І. Жук, О. Ковальова, О. Козак, О. Мельник, О. Наконечна, І. Сидоренко, О. Соколенко та інші фахівці. Зокрема, у монографії Н. Грами [2] висвітлено глибокі філософські та психолого-педагогічні основи сенсорного розвитку дітей раннього віку, здійснено аналіз історичного розвитку уявлень про сенсорне сприймання від античності до сучасності; обґрунтовано компонентно-структурну модель сенсорного розвитку, педагогічну технологію організації сенсорного середовища, охарактеризовано діагностичні інструменти, рівні сформованості сенсорного досвіду, типові труднощі, а також наведено світові тенденції (Чехія, Польща, Франція) та розкрито відмінності в муніципальній підтримці сенсорного виховання.

Ці науковці не тільки охарактеризували специфіку застосування сенсорної дошки «Бізіборд» у сенсорному розвитку дітей раннього віку, але й проаналізували принципи її використання, виділивши позитивні аспекти та недоліки. Це дало змогу поглибити розуміння досліджуваної проблеми для подальшого вдосконалення методів і прийомів сенсорного розвитку дітей раннього віку.

Попри велику кількість досліджень у цій області та наявність численних методичних рекомендацій, проблема полягає в неповному використанні потенціалу сучасних розвиваючих ігор та іграшок для стимуляції органів чуття дітей.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри зростання уваги науковців і практиків до проблеми сенсорного розвитку дітей раннього віку, низка аспектів залишається недостатньо вивченою. Аналіз сучасних досліджень (Н. Грама, Г. Горшкова, А. Турубарова та ін.)

засвідчує переважну зосередженість на певних методичних прийомах стимуляції чуттєвого досвіду дітей, без комплексного педагогічного бачення процесу планування такої роботи. Більшість наукових праць розглядають бізіборд як додатковий дидактичний матеріал, а не як цілісний педагогічний інструмент з чіткою системою цілей, завдань і методичних принципів використання [3, 13].

Також залишається слабо розробленою проблема інтеграції бізібордів у різні види дитячої діяльності (гра, пізнання, мовлення, рух), а планування сенсорного розвитку з їх використанням часто має епізодичний, несистемний характер. Недостатньо представлено моделі індивідуалізації таких занять відповідно до особливостей дитини (темپ розвитку, емоційні реакції, пізнавальна активність).

У контексті зазначеного, постає необхідність дослідити комплексний підхід до планування сенсорного розвитку дітей раннього віку, що базується на інтеграції різних методів, системності у побудові занять, варіативності й адаптивності бізібордів як засобу педагогічної дії. Саме ці аспекти стануть предметом подальшого розгляду в цій науковій роботі.

**Мета статті.** Теоретично обґрунтувати та практично розкрити особливості комплексного підходу до планування сенсорного розвитку дітей раннього віку з використанням бізібордів як ефективного педагогічного засобу.

#### **Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів.**

Сенсорний розвиток – це процес становлення в дитини раннього віку перцептивних процесів, формування уявлень про зовнішні властивості об'єктів (форма, колір, розмір, розташування в просторі, текстура, аромат, смак та інші). Даний період є найбільш сприятливим для покращення органів чуттів і накопичення знань про світ, що оточує. Ефективність інтелектуального, фізичного та естетичного виховання напряму пов'язана з рівнем розвитку сенсорних органів дитини – з тим, наскільки добре вона сприймає звуки, бачить та відчуває навколишнє. Чим менша дитина, тим більш важливим стає сенсорний досвід. Найбільш вичерпне розуміння предмету дитина може здобути лише за умови залучення усіх сенсорних систем.

Освітня система Марії Монтессорі спирається на сенсорне сприйняття довкілля. Створені та застосовані нею сенсорні матеріали є особливими, адже розвивають всі чуттєві сфери (зір, слух, смак, нюх, дотик, тиск та тепло). Вони навчають дітей прислухатися до тиші та звуків, розрізняти кольори, форми, вагу предметів і якість матеріалів. Розвиток цих відчуттів веде до пізнання багатогранності світу [3, с. 105]. У зв'язку з цим вона акцентувала на значущості формування педагогічного «підготовленого середовища», котре сприяє розкриттю сенсорного досвіду. Матеріали, що наповнюють це середовище, не просто демонструють дітям предмети та їх характеристики, а й спонукають до самостійної діяльності, аналізу, експериментування – дозволяють помилятися, виправляти власні прорахунки, зосереджуватися на процесі та зіставляти.

Ще одним дослідником, чий праці стосуються сенсорного розвитку дитини раннього віку, був Глен Доман. Створена ним методика спиралася на активізацію центральної нервової системи та мозку дитини через дотик, зір і слух. Він переконливо показав, що мозок зростає та еволюціонує, коли активно функціонує. У своїх дослідженнях Г. Доман виділяє три види сенсорних можливостей: зір, здатний розпізнавати символи, букви, візуальну мову, сформовану згідно з певними законами; слух – здатний сприймати звучання символів, візуальної мови, яка базується на певних правилах; та відчуття, що дозволяють визначати об'єкти без використання зору, смаку чи нюху [2, с. 53].

Сучасна дослідниця Н. Грама підкреслює, що сенсорний розвиток є методом пізнання світу довкола нас, що спирається на функціонування органів чуття [2, с. 87]. У ранньому періоді дитинства трансформації зазнає характер сенсорного сприйняття. Діти раннього віку поступово відходять від активних дій з об'єктами на користь пізнання навколишнього світу через зір, слух, відчуття дотику та взаємодію усіх цих сенсорних каналів. Для адекватного усвідомлення зовнішніх атрибутів предметів і їх взаємозв'язків важливо забезпечити дітям раннього віку можливість безпосередньо пізнавати предмети, використовуючи зір, слух і дотик. Ігри, що розвивають здатність бачити, чути, торкатися, зіставляти частини єдиного об'єкта, виокремлювати конкретні характеристики та класифікувати об'єкти за цими характеристиками, можуть стати ефективним інструментом сенсорного виховання дітей раннього віку. У кожній грі використовуються не лише звичайні предмети, але й спеціально розроблені розвивальні іграшки, що не лише приваблюють дітей своїм дизайном, але й сприяють розвитку органів чуття дитини раннього віку.

Аналіз наукових джерел дав змогу узагальнити класифікацію сучасних іграшок відповідно до їх розвивального спрямування [2; 3; 12]:

- розвиток тактильного сприйняття, дотику та вправності: більярдні дошки, сортувальні машини, табулятори і рамки, нитковтягувачі, лабіринти, піраміди, дерев'яні подвійні фігури, стукалки, циліндри Монтесорі, геоборди, рибалка, магнітні планшети та ін.;

- сприйняття обрисів, величини й кольору, розвиток зору та дотику, рухи зіниць, зіставлення візуальних характеристик об'єктів (рамка-вкладка, втулка, ямочка Дуо Брайля, пірамідка «Геометрія» та «Фрукти», бікуби, різноколірні палички та лунки, сортери «Чарівне яйце», «Квадрати Нікітіна» й «Геометрія» та інше);

- розвиток слуху (бізібуки, кольорові розмальовки з дзвіночками «Що ти чуєш?», «Що звучить добре?», «На що це схоже?», «Вгадай, де мама, а де малята?», «Вгадай, хто це був?», «Звукові циліндри», ксилофони, балансувальні піраміди з музичними іграшками (музичні кубики, бубни, брязкальця, маракаси та інше);

- розширення сприйняття смаків та запахів («Чим відгонить?», «Що придатне до їжі?», «Смаколики-ігри», «Арома-бінго», «Впізнай за запахом», «На що смакує?», «Солоненьке, солоденьке», «Який тут аромат?», «Знайомство з пахощами»).

Сучасні інтерактивні засоби Бізіборди, бізікуби, бізібуки й бізібудинки активно сприяють розвитку зосередженості та пильності. Вони також значно покращують моторику дитини та формують розуміння щодо правильного зіставлення об'ємних та плоских форм геометричних фігур [12, с. 53]. Зокрема, дошка «Бізіборд» – це новаторська інтерактивна іграшка, спеціально розроблена для дітей віком від пів року до трьох років. Цей навчальний стенд заохочує допитливість, пробуджує креативне мислення та здатність вирішувати проблеми, розширює горизонти та сприяє здобуттю безлічі корисних навичок, які важливі для успішного дорослішання та становлення дитини. Безпечна, захоплива та зручна у використанні, ця дошка значно впливає на розвиток дитини на ранніх етапах. Вона також створена для покращення цілого ряду навичок, серед яких моторика, координація рухів, розпізнавання форм, кольорів і фактур, а також пізнавальний розвиток. Це багатофункціональна інтерактивна іграшка для сенсорного розвитку дитини раннього віку. Вона включає різноманітні компоненти, що активізують зорове, тактильне, слухове та моторне сприйняття дитини. Навчальна дошка надає дітям можливість пізнавати світ різними органами чуття, підтримуючи їхній всебічний розвиток.

Розвивальна дошка «Бізіборд» сконструйована з різноманітних елементів, котрі стимулюють різні відчуття дитини. Центральним компонентом «Бізіборду» є власне сама дошка, виготовлена з надміцного матеріалу та оздоблена різними рельєфними елементами. Це дає можливість дітям відчувати та вивчати різні текстури [6, с. 99–102]. Крім того, на сенсорних дошках можна зустріти різноманітні інтерактивні деталі: кнопки, головоломки, замки, застібки, шнурівки, стрічки та інші подібні елементи. Кожен із цих компонентів має власне призначення, сприяючи розвитку певних сенсорних та рухових навичок. Наприклад, натискаючи кнопки на дошці, дитина відчуває різний опір, що є важливим для розвитку тактильних відчуттів. Пазли вчать розрізняти форми та розуміти просторові взаємини. Замки та застібки тренують дрібну моторику та координацію рухів. Шнурівки та мотузки допомагають опанувати мистецтво зав'язування вузлів [4, с. 92–95, 120–124].

Отже, розвивальна дошка «Бізіборд» виділяється декількома унікальними та результативними особливостями, які сприяють розвитку дітей раннього віку. Отож серед ключових рис сенсорної дошки знаходимо: мультисенсорний підхід (задіяти різні чуттєві канали дитини через використання різноманітних текстур, кольорів, звуків, форм та рухомих елементів, для активізації сенсорної системи [14]); динамізм та варіативність (елементи дошки можна перекомбінувати й змінювати з огляду на потреби й етап росту дитини, що дозволяє підлаштовувати її під кожну дитину для поступового прогресу, зберігаючи захопленість вашого чада); інтегративність та багатогранний розвиток (бізіборд містить частини, що корелюють із промовою (літери, лексеми та звукові акценти) та навичками формування вмінь читати й писати) [10]; соціальна взаємодія та спілкування (наприклад, можна влаштовувати ігри, як-от складання пазлів разом з іншими дітьми). Також передбачений обмін досвідом та спільне вирішення задач [8, с. 206–207]; мобільність (дошки сконструйовані так, щоб їх можна було скласти або розкласти, забезпечуючи зручність зберігання та переміщення, що робить їх практичними та доступними для розвитку дитини в широкому діапазоні умов: вдома, під час подорожей чи у публічних місцях) [7, с. 154–159]).

Звісно, попри численні позитивні сторони, розвивальні дошки «Бізіборд» мають і свої мінуси: монотонність (як у дизайні, так і в колірній палітрі), що потенційно може викликати втрату зацікавленості, особливо якщо дитина вже вправно вивчила всі деталі дошки; вікові обмеження (деякі

дошки підходять тільки для дітей певних вікових груп; обмежена різноманітність (хоча окремі деталі дошки допускають перестановку або незначну модифікацію, загалом варіабельність суттєво обмежена, що безпосередньо впливає на тривалість часу, який діти приділяють іграшці, та на їх бажання нею користуватися, що з часом може знизитись); відсутність електронних складників (сучасні діти звикли до електронних іграшок і пристроїв, які рясніють звуковими та світловими ефектами - через це розвивальні дошки без таких компонентів можуть видатися не такими цікавими для деяких дітей раннього віку); обмежений обсяг відомостей, вміщених на дошці, здатний впливати на динаміку розвитку дитини, а також на потребу в нових, складніших завданнях [5, с. 107–109; 12; 14].

Отже, у процесі гри з бізбордом реалізується індивідуальний підхід до дітей раннього віку, що сприяє становленню цілої низки корисних навичок: виробляє вміння зосереджуватися та витримку; стимулює логічне міркування; позитивно впливає на фізичний розвиток; поліпшує дрібну моторику; допомагає у вивченні чисел, лічби, орієнтації в часі; знайомить із кольорами та геометричними фігурами; розвиває творче мислення; розширює світогляд; дарує відчуття впевненості у власних силах; формує прагнення до навчання; замінює іграшки, що не несуть користі; сприяє розумінню причинно-наслідкових зв'язків; виховує самостійність та пізнавальну активність; розвиває здатність до самоконтролю, зокрема, вміння дотримуватися правил та виконувати інструкції.

Для взаємодії з дітьми раннього віку, дошка «Бізборд» відкриває перспективи для додаткових навчальних цілей, а саме: розширення пасивного словникового запасу дітей, словотворення (скажімо, застібка – застібати, розстібати; колесо – крутити, прикріпити та ін.); удосконалення граматичної складової мовлення (один замок, кілька замків, відімкнути замок, відчинити двері тощо); стимулювання сенсорної інтеграції (трудотерапія, терапевтичні заняття) [1, с. 37–41].

Рівень сенсорного розвитку дітей раннього віку значною мірою залежить від процесу ретельного планування освітньої діяльності. Зокрема, планування занять із дошкою «Бізборд» має свої особливості: орієнтація на сенсорно-пізнавальний розвиток через гру (заняття побудовані так, щоб дитина вивчала світ через відчуття – дотик, слух, зір, рух); має чітку структуру, але залишається гнучким (планування поділене за днями, темами, завданнями – структурованість дає опору вихователю, водночас враховує індивідуальний темп розвитку кожної дитини, дозволяє змінювати порядок або адаптувати завдання); враховує особливості віку: коротка тривалість ігрової активності (оптимальна тривалість – 5-10 хв (діти 1-2 роки) 10–15 хв. (діти 2-3 роки), що відповідає віковій нормі зосередженості уваги дітей. Важливо не перевантажити, а підтримати інтерес і мотивацію до самостійного пізнання, доречним є чергування з рухливими іграми, музикою, відпочинком); інтеграція різних видів діяльності (у плані поєднуються: сенсорика, моторика, мовлення, когнітивна активність, тому що бізборд використовується не просто як предмет, а як багатофункціональний засіб інтегрованого розвитку); акцент на спостереження та супровід дитини (план передбачає, що вихователь не лише веде заняття, а й спостерігає, аналізує реакції, формує індивідуальний підхід – це дає можливість створити персоналізований маршрут розвитку кожного малюка). Основними формами роботи є індивідуальні мінізаняття з дітьми; групові ігри; інтегровані заняття (музика + сенсорика, мовлення + сенсорика).

Кількість занять з розвивальною дошкою «Бізборд» становить 2–3 рази на тиждень. Тривалість циклу (тематики чи блоку): 1 місяць – з поступовим ускладненням завдань. Курс занять може тривати протягом всього навчального року, адаптуючись під нові цілі розвитку (кольори, звуки, текстури, логіка тощо). Нижче наведено приклад тематичного плану сенсорного розвитку дітей раннього віку з інтерактивною дошкою «Бізборд» на місяць (табл. 1).

Таблиця 1

Тематичне планування сенсорного розвитку дітей раннього віку з інтерактивною дошкою Бізборд на місяць

| Тиждень | Тематика занять               | Мета                                            |
|---------|-------------------------------|-------------------------------------------------|
| 1-й     | «Світ кольорів»               | Ознайомлення з базовими кольорами через бізборд |
| 2-й     | «Шумить і дзеленчить»         | Розвиток слухової уваги                         |
| 3-й     | «Що гладеньке, а що шершаве?» | Вивчення тактильних властивостей                |
| 4-й     | «Відкрий і заховай»           | Розвиток дрібної моторики                       |

Джерело: авторська розробка

Планування занять із використанням бізібордів для сенсорного розвитку дітей раннього віку ґрунтується на базових принципах дошкільної педагогіки, з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей малюків. Отже, планування роботи з використанням бізіборда поєднує інтерактивність, природність, доступність і розвиток самостійності.

Дослідники, що вивчали вплив дошки «Бізіборд» на сенсорний розвиток дітей раннього віку, акцентують на методиці ознайомлення дітей з дошкою «Бізіборд», яка включає такі кроки. Крок 1 – загальне представлення та пояснення сутності «Бізіборду» (розказати, що це інтерактивна дошка з різноманітними інтерактивними елементами, що сприяють розвитку уваги, здатності зосереджуватися, логічного мислення та координації рухів. Крок 2 – демонстрація (вихователь показує дітям зразки різних вправ на «Бізіборді», пояснює як коректно взаємодіяти з кожним об'єктом). Крок 3 – колективна гра (розподіл дітей на команди та спроба дітей розв'язати деякі завдання на «Бізіборді»). Крок 4 – індивідуальна робота (виконання дітьми різноманітних завдань з підбадьорюванням, підтримкою та роз'ясненнями). Крок 5 – стимулювання самостійної роботи дітей з дошкою для розвитку вмінь та незалежності). Крок 6 – підсумовуємо (бесіда з дитиною про відчуття від взаємодії з «Бізібордом», що найбільше припало до душі, які завдання здалися найскладнішими та через що). Крок 7 – розширюємо практику (заохочення дітей використовувати «Бізіборд» як спосіб для навчання та розваг, залучення до нових ігор та цікавих завдань) [9].

Окрім того, методика організації дидактичної гри з «Бізібордом» передбачає: вибір гри або завдання, яке відповідає освітній меті з урахуванням віку та індивідуальних рис дитини, здобутих умінь; роз'яснення правил (чітко визначте, які елементи «Бізіборду» потрібно використовувати та якого кінцевого результату необхідно досягти); самостійна гра у комфортних умовах для ігрової взаємодії; старт гри (самостійне вирішення поставлених завдань на «Бізіборді», за потреби, надання ненав'язливих підказок); підсумок (визначте успішне виконання завдання дитиною відповідною нагородою або просто обговоріть отримані результати); продовження гри або нові виклики (залежно від інтересу дитини, можна продовжити поточну гру, змінивши її правила, або запропонувати нові завдання на «Бізіборді» для подальшого розвитку та веселощів) [12].

З огляду на вищесказане, розвиток дітей раннього віку неодмінно має відбуватися у взаємодії, з підтримкою та спільною працею з батьками. Деякі розвивальні дошки передбачають безпосередню участь батьків та інших дорослих у процесі гри. Це є важливим для роз'яснення суті завдань, надання правильних відповідей та спрямування дитини на правильний шлях пізнання [12, с. 174–179]. Проте, це може бути непросто для батьків, у яких мало часу та досвіду, а також для дітей, які прагнуть самостійності та пізнання світу. Крім того, користування розвивальною дошкою потребує присутності дорослих задля безпеки та належного нагляду. Деякі елементи дошки можуть бути дрібними або містити деталі, що можуть становити небезпеку травмування у разі неправильного використання. Наприклад, деякі гудзики, кубики та фігурки маленькі й не рекомендовані для маленьких дітей, які часто тягнуть речі до рота.

**Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі.** Отже, сенсорний розвиток – це фундамент пізнання дитиною навколишнього світу через аналіз зовнішніх предметів і подій за допомогою сприйняття та відчуттів, усвідомлення їхньої будови та сутності, відправною точкою для якого є сенсорний досвід. Дослідження показали, що сенсорне виховання дітей раннього віку позитивно впливає на рівень їхнього інтелекту та якість психічного розвитку. Розвивальна дошка «Бізіборд» – чудовий інструмент для розвитку дітей на різних етапах їхнього життя. Вона гарантує цікаві, безпечні та навчальні ігри, котрі сприяють розвитку навичок, необхідних для успішної взаємодії з навколишнім світом. Попри певні недоліки, розвивальна дошка залишається популярним вибором серед батьків та педагогів, завдяки багатьом перевагам та відповідності потребам розвитку дитячих навичок і умінь.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горелик О. В. Сенсорне виховання та його вплив на гармонійний розвиток дітей старшого дошкільного віку. Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти : зб. наук. пр. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2024. С. 37–41. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/15336>.

2. Грама Н. Г. Сенсорний розвиток дітей раннього віку : теорія і практика: монографія. Одеса, 2018. 239 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/2024>.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
4. Завітренко Д. Ж., Жигора І. В., Березенко Н. О. Сенсорний розвиток старших дошкільників із затримкою психічного розвитку засобами монтессорі-матеріалу. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2022. №204. С. 120–124. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-204-120-124>.
5. Заговайло О., Бутенко В. Сенсорний розвиток дітей дошкільного віку в процесі ігор із природним матеріалом. Дошкільна і початкова освіти : реалії та перспективи. Суми, 2023. С. 107–110. URL: [https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/nauka/konf/zbirka\\_konferenciyi\\_2504\\_9016e.pdf#page=107](https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/nauka/konf/zbirka_konferenciyi_2504_9016e.pdf#page=107).
6. Кошель В. М. Сенсорне виховання дітей раннього віку : навч.-метод. посіб. для вихователів дітей дошкільного віку, студентів спеціальності «Дошкільна освіта» та батьків. Чернігів : ФОП Баликіна О. В., 2019. 160 с. URL: <https://is.gd/QDePN4>.
7. Малікова Ю. В. Сенсорне виховання в сучасній теорії і практиці дошкільної освіти. Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: зб. наукових праць. Одеса: ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2005. № 3–4. С. 154–159.
8. Михайленко А. Р., Холтобіна О. У. Особливості розвитку сенсорних здібностей дітей раннього віку. *Pedagogy problems and prospects of modern science and education: X International Scientific and Practical Conference*. Stockholm, Sweden. С. 206–207. URL: <https://is.gd/WgFb8i>.
9. Молодецька Г., Гуданич Н. Сенсорний розвиток дітей 3–го року життя в іграх з природними матеріалами. Педагогічний альманах: зб. наук. праць. Одеса : ПНПУ, 2017. С. 126–132. URL: <http://surl.li/etewis>.
10. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 296 с. URL: <https://is.gd/VfUbiV>.
11. Ранній розвиток дитини – право кожного : зб. матеріалів Всеукраїнського форуму (м. Київ, 20 квітня 2019 р.). Національний еколого-натуралістичний центр. Київ: НЕНЦ, 2019. 123 с.
12. Реготун Н., Федорова М. Розвиток сенсорних здібностей дітей раннього віку засобами сенсорної кімнати. *Pedagogy research of young scientists: from idea generation to project implementation*. С. 174–179. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/42044/1/1.pdf>.
13. Турубарова А. В., Горшкова Г. В. Особливості сенсорного виховання дітей раннього віку в умовах війни в Україні. *Корекційна педагогіка*. 2023. Вип. 62. Т. 1. С. 80–86. URL: <https://is.gd/TQBPqM>.
14. Schardt T. The Importance of Teaching Young Children Academics Through MultiSensory Activities. 2018. Senior Theses. 99. 20 s. URL: <https://doi.org/10.33015/dominican.edu/2018.HCS.ST.05>.

## REFERENCES

1. Horelyk O. V. Censorne vykhovannia ta yoho vplyv na harmoniinyi rozvytok ditei starshoho doshkilnoho viku. *Formuvannia zhyttievoi kompetentnosti osib z osoblyvymy osvithnimy potrebamy v systemi pozashkilnoi, spetsialnoi ta inkluzyvnoi osvity* : zb. nauk. pr. Kharkiv. nats. ped. un-t im. H. S. Skovorody. Kharkiv. 2024. S. 37–41. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/15336>. [in Ukrainian].
2. Hrama N. H. Sensornyi rozvytok ditei rannoho viku : teoriia i praktyka : monohrafiia. Odessa, 2018. 239 s. [in Ukrainian].
3. Dychkivska I. M. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii : navch. Posib. Kyiv : Akademvydav. 2004. 352 s. [in Ukrainian].
4. Zavitrenko D. Zh., Zhyhora I. V., Berezenko N. O. Sensornyi rozvytok starshykh doshkilnykiv iz zatrymkoiu psykhichnoho rozvytku zasobamy montessori-materialu. *Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky*. 2022. №204. S. 120–124. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-204-120-124>. [in Ukrainian].
5. Zahovailo O., Butenko V. Sensornyi rozvytok ditei doshkilnoho viku v protsesi ihor iz pryrodnyim materialom. *Doshkilna i pochatkova osvity : realikh ta perspektyvy*. Sumy, 2023. S. 107–110. URL:

[https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/nauka/konf/zbirka\\_konferenciyi\\_2504\\_9016e.pdf#page=107](https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/nauka/konf/zbirka_konferenciyi_2504_9016e.pdf#page=107). [in Ukrainian].

6. Koshel V. M. Sensorne vykhovannia ditei rannoho viku: navch.-metod. posib. dlia vykhovateliv ditei doshkilnoho viku, studentiv spetsialnosti «Doshkilna osvita» ta batkiv. Chernihiv: FOP Balykina O.V., 2019. 160 s. URL: <https://is.gd/QDePN4>. [in Ukrainian].

7. Malikova Yu. V. Sensorne vykhovannia v suchasniy teorii i praktytsi doshkilnoi osvity. Naukovy visnyk Pivdennoukrains'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. K. D. Ushyns'koho: zb. nauk. prats. Odesa : PDPU im. K. D. Ushynskoho. 2005. № 3–4. S. 154–159. [in Ukrainian].

8. Mykhailenko A. R., Kholtobina O. U. Osoblyvosti rozvytku sensorynykh zdibnostei ditei rannoho viku. *Pedagogy problems and prospects of modern science and education: X International Scientific and Practical Conference*. Stockholm, Sweden, 2024. S. 206–207. URL: <https://is.gd/WgFb8i>. [in Ukrainian].

9. Molodetska H., Hudanych N. Sensorni rozvytok ditei 3–ho roku zhyttia v ihrakh z pryrodnyimi materialamy. *Pedahohichnyj al'manakh: zb. nauk. prats'*. Odesa : PNPU, 2017. S. 126–132. URL: <http://surl.li/etewis>. [in Ukrainian].

10. Pavelkiv R. V., Tsyhypalo O. P. Psykhodiahnostychni instrumentarii v umovakh doshkilnoho zakladu: navchalnyi posibnyk . Kyiv: «Tsentr uchbovoi literatury», 2013. 296 s. URL: <https://is.gd/VfUbiV>. [in Ukrainian].

11. Rannii rozvytok dytyny — pravo kozhnoho [Early child development is everyone's right] : zb. materialiv Vseukrains'koho forumu (m. Kyiv, 20 kvitnia 2019 r.). Natsionalnyi ekoloho-naturalistychnyi tsentr. Kyiv: NENTs, 2019. 123 s. [in Ukrainian].

12. Rehotun N., Fedorova M. Rozvytok sensorynykh zdibnostei ditei rannoho viku zasobamy sensornoi kimnaty. *Pedagogy research of young scientists: from idea generation to project implementation*. 2024. S. 174 – 179. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/42044/1/1.pdf>. [in Ukrainian].

13. Turubarova A.V., Horshkova H.V. Osoblyvosti sensornoho vykhovannia ditei rannoho viku v umovakh viiny v Ukraini. *Korektsiina pedahohika*. 2023. Vyp. 62. T. 1. S. 80–86. URL: <https://is.gd/TQBPqM> [in Ukrainian].

14. Schardt T. The Importance of Teaching Young Children Academics Through MultiSensory Activities. 2018. Senior Theses. 99. 20s. URL: <https://doi.org/10.33015/dominican.edu/2018.HCS.ST.05>. [in English].

Матеріал надійшов до редакції 05.03.2025